

SILKE

*vindt het heel fijn thuis!
Op school is toch best vaak
afleiding of ruzie.*

WILKIN DE WOLLEN

EEN DEUGD

MAKEN

Met vier gezinnen praat ik over deugden tijdens corona. Welke deugden zetten ze in en welke deugden hebben ze geleerd dankzij de bijzondere situatie van thuiswerken en thuisonderwijs?

Voor de familie Tjerckstra is dit een makkelijke vraag. De ouders Wim en Renate volgden jaren geleden een cursus 'Opvoeden met deugden' bij mij. Hierbij leerden ze om met een deugdenbril naar gedrag van kinderen te kijken. Ook hun kinderen, Stijn (13) en Roos (11) zijn bekend met de deugdenkaartjes waarop positieve eigenschappen worden beschreven. Over deugden praten en deugden bij elkaar herkennen en benoemen, vinden ze heel gewoon. Samen vertellen zij hoe in ieder geval *samenwerking* extra aandacht heeft gehad:

"Roos helpt Stijn bij zijn huiswerkopdrachten en Stijn helpt Roos als ze iets niet snapt." *Behulpzaamheid* en *verantwoordelijkheid* hebben zij ook volop ingezet: "Nu we hele dagen thuis zijn, dragen we allemaal verantwoordelijkheid voor de huishoudelijke taken. Er wordt meer verwacht qua meehelpen, omdat iedereen de hele dag thuis is." Verder is rekening houden met elkaar besproken: "Omdat Wim hartpatiënt is en diabetes heeft, hebben we extra goed op reinheid moeten letten. Vaak handen wassen dus. En bij het buitenspelen 1,5 meter afstand houden. In het begin was dat wel wennen en moesten we elkaar hier steeds aan herinneren. Nu pakt iedereen die verantwoordelijkheid zelf." Roos weet nog een paar deugden te benoemen: "Verwondering over de schoonheid van de natuur, en aandacht voor de tulpen in de tuin die bloeien." Stijn bedenkt *doorzettingsvermogen*, "om de maatregelen vol te houden," en geduld, "We hebben geduld nodig tot dat we weer dichterbij elkaar mogen zijn."

'NU WE HELE DAGEN THUIS ZIJN, DRAGEN WE ALLEMAAL VERANTWOORDELIJKHEID VOOR DE HUISHOUDELIJKE TAKEN'

De familie Lips heeft de deugden cursus ook gevolgd. Het gezin woont nu in Nieuw Zeeland. Daar is de lockdown nog wat strenger dan bij ons. De mensen mogen er alleen vanuit huis wandelen of fietsen, niet met het openbaar vervoer of met de auto ergens naartoe rijden. "We werken thuis en helpen onze zoon Meije (15) met zijn schoolwerk," vertelt Marjolein. "Meije went daar steeds meer aan. Eerder liet hij onze *behulpzaamheid* vaak niet toe. Nu vraagt hij ons. Hij toont meer *openheid*. Hij weet ook wie hij voor welk vak moet hebben. Voor Spaans en economie komt hij bij mij, mijn man helpt met wis- en natuurkunde. We vinden het stiekem wel fijn, dat we even wat meer een oogje op zijn schoolwerk hebben en hem kunnen bijspijkeren. Hij is wat serieuzer met school bezig en volgt de online lessen trouw. Ik denk dat de aandacht hem goed doet. We doen veel met z'n drieën: films kijken, badmintonnen, fietsen, om de beurt koken en we zijn begonnen met bakken! We zijn ook weer meer met de deugden bezig. We trekken elke dag een deugdenkaartje. Vandaag was dat bijvoorbeeld *vriendelijk-*

heid. We bedenken dan alle drie hoe we vriendelijk kunnen zijn. Daardoor groei je ook weer wat meer naar elkaar toe. Tja, je moet er wat van maken en dat lukt ons met *creativiteit*, *inzet* en *samenwerking* goed. Maar we missen onze vrienden, collega's, sport en andere activiteiten. Het moet niet te lang duren."

'WE TREKKEN ELKE DAG EEN DEUGDENKAARTJE. VANDAAG WAS DAT BIJVOORBEELD VRIENDELIJKHEID'

De familie Sherif is ook goed thuis in deugden. Tijdens een wandeling (op gepaste afstand!) vertelt moeder Hanneke mij dat het gezin intussen aardig op elkaar is ingespeeld. "Vooral Bendu (dochter van 10) had eerst veel stress over dingen doen op de laptop. Ze heeft intussen meer *zelfvertrouwen* ontwikkeld. We zitten erbij en helpen dingen uitzoeken. Daarbij hebben we vaak *geduld* en *doorzettingsvermogen* nodig. School was in het begin nog heel erg zoekende, daardoor veranderde het steeds. Voor ons een kans om *begrip* en *verdraagzaamheid* te oefenen." De ouders moeten wennen aan het vele online zijn van de kinderen: "We hebben er een laptop bij moeten lenen. We hadden tot nu toe vrij strenge regels over computer, tablet en telefoongebruik. Vaak tot grote ergernis van met name onze zonen Jamil (15) en Noah (12). Wij waren volgens hen de strengste ouders van de wereld! Maar ja, zo'n situatie vraagt dan om *flexibiliteit*," vertelt moeder Hanneke. Hoe dat na corona moet, dat weet ze nog niet, want tja, er worden nu dus ook veel spelletjes op de computer gedaan. Ze is het zicht daar wel wat op kwijt. Tegelijkertijd is het leuk om te zien hoe handig de kinderen op de computer worden en dat het onderwijs met filmpjes en dergelijke ook best leuk en diverser is. Voorlopig genieten ze vooral van wat later opstaan, samen ontbijten, de tafel opruimen en dan aan de slag. Hanneke: "Tot half 3 heeft ieder een programma. Om half 11 nemen we allemaal even pauze. Om 12 uur lunchen we. Om half 3 zijn we vrij. *Ordelijkheid* en een stukje *zelfdiscipline*, dat werkt voor iedereen het beste."

'WIJ WAREN VOLGENS HEN DE STRENGSTE OUDERS VAN DE WERELD! MAAR JA, ZO'N SITUATIE VRAAGT DAN OM FLEXIBILITEIT,' VERTELT MOEDER HANNEKE.'

van de nood een deugd maken

Ook vader Dirk vindt het best fijn: "Normaal ga ik om 6 uur de deur uit. Nu werk ik tot het ontbijt al een poos. Ik vind het heel gezellig, dat ontbijten samen." Ook het zelf begeleiden van de kinderen bevalt Dirk en Brechtje best goed: "Je denk soms, goh ik wist niet dat ze dit al konden, of soms verbaas je je ook dat ze iets nog niet kunnen. Je weet beter waar je kind staat en kan daarop inspringen. Zo kwamen we erachter dat Lies moeite heeft met begrijpend lezen. Ze gokt vaak maar wat. Dit hebben we intussen met haar juf besproken. Dat lijntje met de leerkrachten is via chatten korter geworden. Koos heeft een andere pen gekregen, waar hij meer grip mee heeft. Dat soort dingetjes. Je wilt niet dat ze achterop raken..."

Voor de familie Hettinga is dit verhaal herkenbaar. Vader Dirk werkt bij een bank, moeder Brechtje heeft een eigen bedrijf. Ze hebben drie kinderen: Silke van 11, Lies van 9 en Koos van 6. Brechtje: "Het thuis zitten bevalt onze kinderen goed. Ze vermaken zich. Ze genieten van het thuisonderwijs. 's Ochtends eerst een poosje onder begeleiding van mama en 's middags van papa. Regelmatig hebben ze via Microsoft Teams (beeld)contact met hun juffen en vriendjes en vriendinnetjes. De oudste, Silke, gaf vandaag aan dat ze 'thuischool' erg fijn vindt. Geen afleiding van andere kinderen. Contact met juf, helemaal voor haar alleen! En altijd één van ons in de buurt voor vragen. Ze krijgt haar taken af en komt 's middags toe aan buiten spelen! Ze heeft met haar zusje Lies en buurmeisje Elin een hondenuitlaat service opgezet. En ze laten nu iedere middag gratis meerdere honden uit. We zien ze groeien in hun zelfstandigheid en verantwoordelijkheid. Natuurlijk missen ze hun vriendjes en vriendinnen, maar gelukkig hebben ze coronamaatjes en is het heerlijk weer om buiten te spelen!"

Koos (6) kan nu in zijn pyjama naar school.

Silke (11), buurmeisje Elin (8) en Lies (9) zijn een honden uitlaatservice gestart. Ze wandelen 's middags als ze klaar zijn met school met Harvey en Nikkie.

Challenge met de buurman: Lies (9) kan zich wel 37 keer opdrukken.

van de nood een deugd maken

Ik benoem bij de ouders de deugden *betrokkenheid* en *verantwoordelijkheid* en merk aan hun reactie dat ze zich door mijn compliment gehoord en gezien voelen. Het gezin Hettinga is niet thuis in 'Opvoeden met deugden'. Ik laat de kaartenset zien en vertel wat deugden zijn: positieve eigenschappen die iedereen in zich heeft en die we allemaal inzetten in contact met elkaar. "Bedoel je dat je lief bent," vraagt buurmeisje Elin die goed meegelusterd heeft leergierig? "Nou eigenlijk veel meer dan dat," antwoord ik. "Bijvoorbeeld, jullie hebben de honden uitlaatservice bedacht. Dat noem ik *creatief!* En ik zie *behulpzaamheid*, *zorgzaamheid* en *samenwerking*." De kinderen bekijken de deugdenkaartjes. Intussen hebben ze flink lol met de deugdenbrillen. Ik vraag de kinderen met de deugdenbril te kijken welke deugd bij hen past. Lies rommelt tussen de kaarten en kiest voor zelfvertrouwen. Ze vertelt hoe ze in een vakantie een rots beklom en laat zien dat ze zich 37 keer kan opdrukken. Buurmeisje Elin kiest behulpzaamheid. Ze heeft haar broertje de afgelopen weken zó vaak moeten helpen. Ze zucht ervan. "Dan waren papa en mama bezig en bleef hij mij maar vragen..." Ik knik begripvol naar haar: "Best lastig voor je. Volgens mij heb jij ook veel met de deugd verdraagzaamheid geoefend." Concentratie is ook belangrijk, vindt iedereen. "En daar ontbreekt het nog wel eens aan," zucht moeder Brechtje. Buurmeisje Elin vertelt dat ze soms even gaat lezen: "Als je een stuiterbal bent, dan kun je 15 minuutjes een boek lezen, dan word je rustig en zacht." Als ik haar vraag welke deugd we nu allemaal nodig hebben, kiest ze vertrouwen. "We moeten het gewoon allemaal nog even volhouden. We leven in een veilig land, het komt allemaal wel goed. De meeste opa's en oma's overleven het wel. Soms zijn ze oud en zijn ze al best lang alleen, maar soms hebben ze toch een kat..."

Koos van 6 vindt het interview best spannend. Hij zit bij zijn moeder Brechtje op schoot. Zij vertelt trots dat Koos 's ochtends als eerste wakker is, naar beneden gaat en aan

Koos (6) krijgt met drie klasgenootjes online les van juf.

Even tot rust komen met een boek in een doos.

zijn werkjes begint. "Zo lief en vooral ook knap! En als het even niet lukt, bellen we een paar minuutjes met juf en als hij haar heeft gezien is de spirit er weer!" Ik benoem bij Koos de deugd *ijver*. "Oh ja," herkent Brechtje, "Koos is zo ijverig!"

Eerlijkheid is ook best een ding. Koos hoeft in groep 3 veel minder te doen dan Silke in groep 7. Silke laat haar weektaak zien. "Vandaag heb ik veel gedaan, daardoor loop ik voor op de planning." Donderdag moet ze een boekbespreking houden. Ze mocht drie kinderen uitnodigen. Om 14.00 uur moet iedereen daar online voor klaar zitten, anders heeft ze geen publiek. "Dat vraagt om de deugd betrouwbaarheid," zeg ik, "Dat iedereen zich goed aan zo'n afspraak houdt, dat jullie op elkaar kunnen rekenen." *Concentratie*, *geduld* en *respect* worden bij de online sessies ook geoefend. "Je moet wachten met je vraag tot je aan de beurt bent en je moet niet bijvoorbeeld met je broertje gaan kletsen, of met iemand die achter je langsloopt." Lies haalt vaak glaasjes water voor iedereen. Ik geef haar een compliment voor haar *zorgzaamheid*. "Nou, ze haalt vooral water voor zichzelf," brengt haar oudere zus Silke daar tegenin. "Voor jezelf zorgen is ook zorgzaam," zeg ik en ik informeer bij Silke hoe zij dat zelf doet, bijvoorbeeld als ze boos is omdat haar zusje irritant doet of als iets niet rechtvaardig voelt, zoals dat zij meer schoolwerk heeft: "Even hockeyen," zegt Silke, en dat wil ze meteen wel even laten zien.

Thuiswerken en thuisonderwijs; het is en blijft een enorme puzzel, maar het heeft de gezinnen ook veel gebracht. Er is meer aandacht voor elkaar en deze ouders zien hun kinderen leersprongen maken.

TIJDENS CORONA DRAAG JE STEENTJE(S) BI!

NEDERLANDSE DEUGDEN TOP-10

- OPTIMISME**
Ik maak er het beste van, het komt goed.
- KRACHT**
Ik vertrouw op mijn kracht, de eerste tijd heb ik ook overleefd!
- VERANTWOORDELIJKHEID**
Ik schat risico's in en let op de 1,5 meter afstand.
- LEERGIERIGHEID**
Het zal best eens misgaan, daar leer ik van.
- REINHEID**
Ik houd me aan (was)regels, ik aanvaard ze met respect.
- BEHULPZAAMHEID**
Ik help waar ik kan.
- HOFFELIJKHEID**
Ik geef anderen ruimte.
- TACT**
Iedereen vindt het leuk.
- SAMENWERKING**
Ik zet me in voor...
- MEDEDOGEN**
Ik laat mijn hart...

KEI

© 2020 UITGEVER

Ir. Annelies Wiersma
Annelies Wiersma is schrijver en uitgever van deugdenboeken en deugdenkaarten. Je kunt haar cursus 'Opvoeden met deugden' nu ook online volgen. Kijk voor meer informatie op www.keindeugden.nl